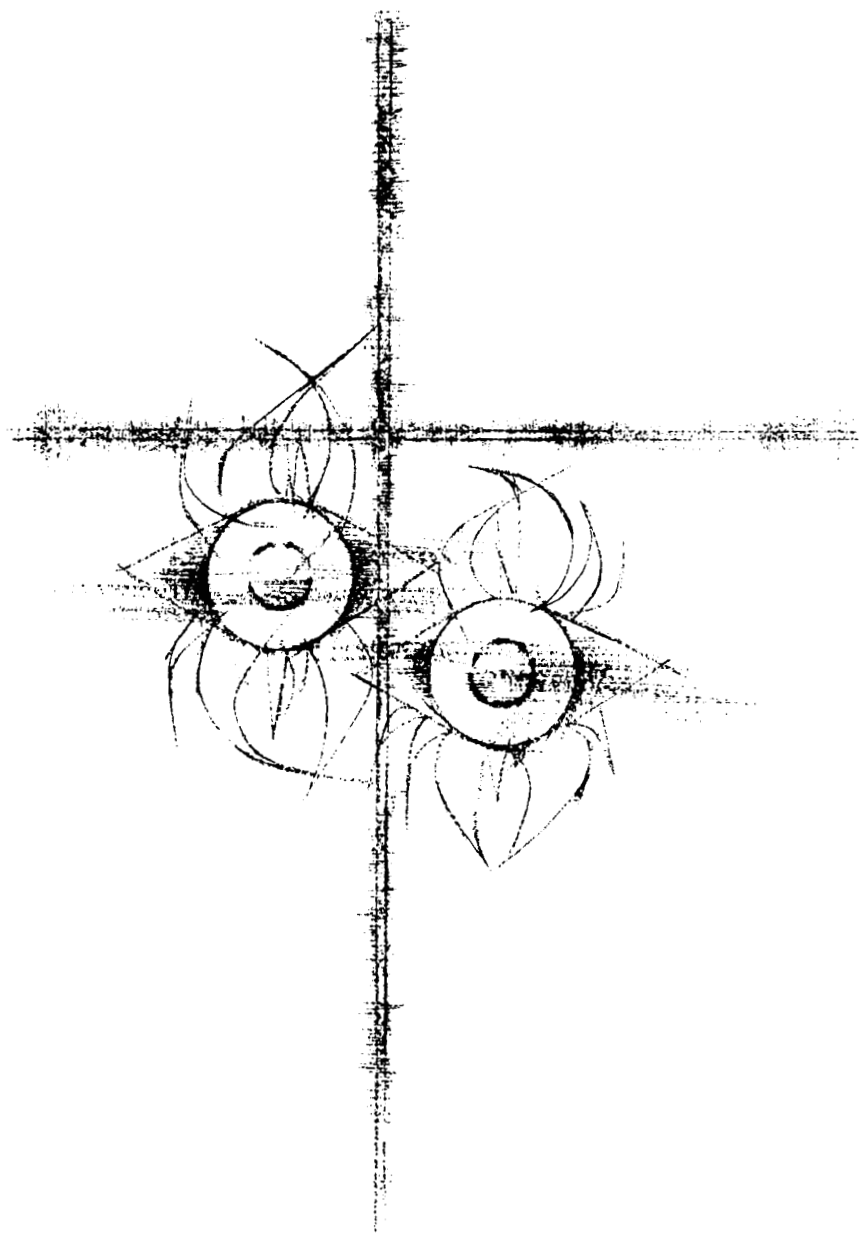

Franz Werfel

PÍSEŇ O BERNADETTĚ

F RANZ WERFEL

*Piseň
o Bernadettě*

VYŠEHRAD

PŘELOŽILA JITKA FUČÍKOVÁ

Originally published as „Das Lied von Bernadette“

© 1941 by Bermann-Fischer Verlag, Stockholm,
© renewed 1968 by Anna Mahler
for this edition © 1981 by S. Fischer Verlag GmbH,
Frankfurt am Main

Translation © Jitka Fučíková – heirs, 2007
Illustrations © Mikuláš Medek – heirs, 2007

ISBN 978-80-7021-886-0

moc návštěv najednou

Návštěva, která zavítá příští den do kláštera, tvoří i přes svou pestrou sestavu skutečnou delegaci města Lurd k nejslavnější rodačce. Purkmistr Lacadé vyslal tajemníka Courrègese a děkan Peyramale abbého Pomiana, aby se na vlastní oči přesvědčili, jak se sestře Marii Bernardě vede. Svět totiž už o Bernadettě nic neví. Noviny o zázračném děvčátku od jeskyně už nepíší a dokonce i zpráva o přestálé smrtelné nemoci pronikla do světa jen poznenáhlu a nejasně.

Abbé Pomian je vůdcem společnosti, která má za sebou dalekou a zdlouhavou cestu. Kromě starostova vyslance se k němu připojili: Bernadettin otec, její sestra, žena malého rolníka ze Saint-Pé de Bigorre, teta Bernarda Casterotová, rázné rodinné orákulum, které léty neotupělo, teta Lucilla a kromě těchto příbuzných ještě dva různorodí cizí lidé, uzdravený invalida Bouriette a majitelka největšího módního ateliéru v Lurdech Antonie Peyretová. I tyto dvě osoby se vydaly na cestu na přání jiných osob, které od nich chtějí slyšet, jak se Marii Bernardě daří: švadlena na rozkaz vdovy Milletové a Bouriette na přání mlynáře Antonína Nicolaua. Paní Milletová, žena už hodně stará a postonávající, má pověrečný strach ze železnice: proto se ani přes svou velikou touhu po Bernadettě neodhodlala k namáhavé cestě a poslala za sebe raději starou osvědčenou poselkyni. Antonín se také neodhodlal, ze zcela odlišných důvodů ovšem,

a vyslal místo sebe méně osvědčeného posla. Společnost musela cestou několikrát přeseďat. Přitom si prohlédla všechna proslulá místa, ležící na trati. Jenom otec Soubirous spěchal z poslední zastávky za dcerou.

Bernadetta po celou noc nezamhouří oka. Shledání s otcem silně rozrušilo její nervy. Její fantazie, s tolikerou námahou ukročená a svedená do jiných kolejí, se znovu rozbourila. Dotírají na ni obrazy toho, co bylo. Z ohlášené návštěvy má však spíše strach než radost.

Matka Josefina Imbertová a matka Terezie Vauzousová si nedají vzít, aby lurdskou delegaci samy neuvítaly. Na rozkaz představené se hostům podá občerstvení. Bernadetta je zaražena přítomností obou představených i tím, jak přijaly její hosty. Společnost sedí upjatě ve větším z obou přijímacích pokojů, v pošmourné místnosti s rudými plyšovými křesly, humpoláckou pohovkou, s železnými kamny, která zpravidla kouří, s šedivým krucifixem a modrým obrazem Madony na stěně. Uvítání je tak formální, jako by se hosté s Bernadettou teprve seznamovali. Abbé Pomian, kterého podle všeho opustil jeho známý humor, zahazuje odměřenými slovy chorovod:

„Mám vám vyřídit srdečné pozdravy od našeho pana děkana, ma soeur. Faráři Peyramalovi se daří dobře, ačkoliv je přímo zavalen prací. Dovedete si jistě představit, jak jeho práce vzrostla od té doby, co jste nás opustila. V některé dny přibudou k nám nejen tisíce poutníků, nýbrž celé vlaky s těžce nemocnými z celého světa. Kolikrát náš pan děkan ani neví, kde mu hlava stojí. Bude mít radost, vzkážete-li mu pár slov. Co smím vyřídit vašemu starému faráři, sestro Marie Bernardo?“

„Ó, pane abbé,“ řekne Bernadetta po krátkém mlčení velmi tiše, „jsem panu děkanu Peyramalovi vděčna za to, že se na mne pamatuje...“

Matka představená velmi potěšená přikývne k Bernadettině odpovědi. Líbí se jí ta bezúhonná forma. Na naivní upřímnost Bernadettiných slov ani nepomyslí.

Potom je řada na Courrègesovi, aby vyřídil pozdravy purkmistrovy:

„Nemáte zdání, jak jsme na vás hrdi, ma soeur. Obec zakoupila od Andrého Sajoua Cachot. Dům budeme udržovat v původním stavu...“

„Měli by ho zbořit,“ zamítne ulekaně a skoro příkře Bernadetta. „Dvůr je tak špinavý...“

„To nejde, ma soeur,“ usměje se shovívavě úředník. „Je to historická památka. Jednou tam bude viset pamětní deska...“

Bernadetta pohlédne nesměle na matku Terezii. Dobrý Bože, co si o ní pomyslí! A já za to přece nemohu! Aby dala rozmluvě jiný směr, otáže se:

„A jak se vede vaší milé dceři Anettě, pane?“

„Anetta je vdaná, jako většina vašich vrstevnic, ma soeur – až na slečnu Kateřinu Mengotovou, o které není slyšet mnoho dobrého...“

Zatímco se rozhovor taktak vleče mezi samými bezvýznamnostmi, nabírá nejskromnější z návštěvníků, Ludvík Bouriette, odvahu, aby i on vyřídil pozdrav svého příkazce. Mlynáři Antonínovi se vede dobře. Je zdráv. Žije stále s matkou, která je dosud statná, a jako jeden z nejšvarnějších lurdských mužů nosívá korouhev v čele procesí. Však si to jako nejstarší mužský svědek massabiellských zjevení zaslouží. Bernadetta se k těžkopádným slovům strýce Bourietta jen letmo usměje, ale pozdrav Antonínův neopětuje. Antonínův neohrabaný vyslanec by nicméně rád tlumočil něco z pocitů svého pána, a proto začne dílem francouzsky, dílem v nářečí velebit malou Bernadettu z Rue des Petites Fossées, která to v životě tak daleko přivedla.

„Škoda že jste neviděla, jak vypadají Lurdy teď, ma soeur. Panečku, to byste koukala! Máme u nás teď samé veliké obchody, kde se dostanou koupit sošky Panny Marie, svíčky, pohárky na pití, růžence všech velikostí a také váš obraz, ma soeur. Váš obraz, ma soeur, je k dostání už za dva sous...“

„Však za víc taky nestojím,“ řekne krátce Bernadetta.

Bouriette se ulekne. Myslí, že se jako Antonínův vyslanec dopustil chybného kroku.

„Prodávají se i drahé podobizny, ma soeur, až za dva franky padesát, veliké, barevné...“

Bernadetta hledí k zemi. Proč ten nešťastník nemlčí? Ale Ludvík Bouriette, kameník, není Antonín Nicolau. Nechápe. Rozplývá se dál v nadšení:

„Celé knihy o vás si mohou koupit lidé, kteří umějí číst, ma soeur. V těch je všechno přesně napsáno, jak to tehdy bylo...“

Bernadetta křečovitě sepne prsty, jak to dělává ve chvílích trýzně. Ale Bourietta, který se domnívá, že jménem

svého příkazce dělá radost srdci obdivované dívky, nic nezadrží:

„Mají v plánu postavit panoráma, kde bude vymalována celá massabiellská historie. Bude se jmenovat ‚Panoráma Bernadetty Soubirousové‘.“

Po těchto slovech matka Imbertová povstane.

„Milá sestro Marie Bernardo, myslím, že si vaši hosté jistě budou chtít prohlédnout naši krásnou kapli. Projeví-li přání vidět vaše výšivky, klidně jim je ukažte. – Sestra Marie Bernarda má totiž neobyčejně dovedné ruce, dámy a pánové. – Později si budete jistě chtít popovídat s příbuznými o samotě. Samozřejmě, že můžete paní sestru i paní tety zavést do své cely.“

Bernadetta dělá hostům průvodkyni po klášteře, jednotvárným hlasem vysvětluje všechny pozoruhodnosti, které se v neděli obvykle ukazují návštěvníkům. V Lurdech už slyšeli o jejich výšivkách. Zejména Antonie Peyretová, umělkyně jehly, naléhá, aby jí Bernadetta některé z nich ukázala. Teprve po dlouhých prosbách a zřejmě nerada rozprostře Bernadetta v sakristii na stůl několik výšivek.

„Panno Maria,“ užasne Peyretová dosti zmatená. „Co vy všechno neumíte, ma soeur! To jste vyšívala podle předlohy?“

„Ne, slečno,“ odpoví Bernadetta lhostejně. „Na to ani žádné předlohy nejsou.“

„Ty zázračné ptáky, květiny, zvířata a vzory máte z vlastní hlavy?“

„Ano, slečno, z hlavy.“

„Vždycky jsem věděla, co v té vaší hlavince vězí, ma soeur,“ pokývne hlavou hrbačka, která by všem lidem ráda namluvila, že je objevitelkou lurdské vizionářky.

„Vidíte, slečno – já pořád ještě nevím, co v té hlavičce vězí,“ usměje se žertovně matka Vauzousová, která se v tom okamžiku vynořila ve dveřích kaple.

„Jaká práce!“ chválí švadlena, „jaká práce, jaké vypracování! Vám zřejmě není nic zatěžko, ma soeur. Čeho se dočtete, všechno se daří.“

„Nu, to mě náhodou stálo hodně námahy, slečno Peyretová,“ hájí se Bernadetta.

Tajemník Courrèges, pravý učedník svého mistra, vrtí hlavou.

„Kdybychom některé z těchto věcí nabídli na prodej v některém z našich velikých obchodů s posvátnými předměty – stovky by se na nich daly vydělat...“

„Ach ne!“ řekne rychle Bernadetta. „To je jen pro náš konvent.“ A rychle věci skládá.

Později vede tety a Marii po schodech do své cely. Čtyři lidé, mezi nimi hranatá Bernarda Casterotová, zaplní světničku tak, že se v ní už nedá skoro ani stát.

„Zde tedy žiješ, milé dítě?“ ptá se teta Bernarda.

„Ano, zde žiji, když se modlím, když rozjímám nebo spím...“

„Vidím na tobě, že se víc modlíš a rozjímáš, než jíš, mé drahé dítě,“ podotkne rodinné orákulum, které se nevzdává tak snadno jako ostatní své bývalé nadřazenosti.

„Jíme tady v klášteře dobře,“ ujišťuje ji Bernadetta. „A mně velice chutná...“

Casterotová však jejím tvrzení nevěří. Zavrtí hlavou:

„Měla by ses lépe živit, dítě. Promluvím s madame la supérieure. Jako tvá kmotra a zástupkyně nebožky matky si to smím dovolit. Dávej na sebe pozor, děvenko! Casterotovi – nehleď k neštěstí s tvou matkou – mají sice zdravý kořen, ale na rodinu tvého otce mnoho nedám...“

Bernadetta si přitáhne k sobě Marii, která zhrubla a která po celý čas stojí nesměle stranou:

„Od tebe, sestro, jsem ještě nezaslechla ani slovíčko...“

„Co bych já o sobě mohla povídat, Bernadetto. Jsem selka...“

„Tatínek říkal, že jsi šťastná a že máš děti...“

„Šťastná,“ zasměje se Marie. „Když máme co jíst, když se vydaří žně, když jsme všichni zdraví a ne zrovna nešťastní, jsme šťastní. Děti taky mám, tři, a čtvrté je na cestě...“

„A přesto jsi za mnou přijela, sestřičko...“

„My, venkovské ženy, pracujeme i v devátém měsíci. Trochu toho drncání přece vydržím. Byla to nádherná cesta. A viděla jsem zas jednou tebe. Jinak ale nevypadám jako bečka, nemysli si...“

„Vypadáš hezky, sestřičko,“ namítne Bernadetta a obejmě pohledem tu hrubou ženu s červenýma žilnatýma rukama. Ruce mladé jeptišky, to už nejsou ruce pracující ženy. Jsou vybledlé a vyhublé. Ale ta žena před ní je Marie, to teplé tělo, s kterým kdysi sdílela postel a kterého se po každém zjevení nevýslovně štítla.

Marie v nevědomé nestoudnosti těhotných žen uchopí najednou Bernadettinu křehkou ruku a přitiskne si ji pevně na břicho. „Cítíš, jak se hýbe?“ směje se.

Bernadetta cítí pod sukni teplé tělo. Cítí lehké škusání, které ji naplní podivnou úctou. Rychle odtáhne ruku.

Odjezd hostů je stanoven na příští dopoledne. Představená vyzve Bernadettu, aby své příbuzné a přátele vyprovodila na nádraží. Dá jí za doprovod jednu řeholnici. Dlouho postávají na nástupišti a vedou prázdné, mučivé hovory jako při loučení. Všichni dělají, že se loučí jen na čas.

„My zase přijedeme, Bernadetto! Přijedeme co nejdřív, má drahá. Nemůžeš si vymoci, aby tě jednou poslali domů do Lurd? Je tam teď hodně sester z vašeho řádu...“

„Ano, je možné, že mě pošlou do Lurd... rozhodně se zase brzy uvidíme, tatínku, Marie, buďto u vás, nebo tady...“

Ale Bernadetta velmi dobře ví, že to není žádné dočasné loučení, že se loučí navěky. Má zavrať. Kolik je to let, co takhle naposled stála mezi lidmi na volném prostranství!

Je jí špatně, jen s námahou se drží na nohou. Dřív než vjede vlak na nádraží, vezme si ji abbé Pomian ještě jednou stranou:

„Sestro, mám pro vás ještě jeden důvěrný vzkaz od děkana Peyramala. Pan děkan vám posílá tento obrázek Panny Marie. Je to obyčejný obrázek, jeden z těch, jaké rozdává dětem ve škole. Pan děkan vám vzkazuje, abyste mu ten obrázek prostě poslala, kdybyste ho někdy potřebovala...“

Bernadetta vezme obrázek a roztržitě poděkuje.

Řeholnicím není nikdy příjemné chodit hodně oživenými ulicemi. Najdou se sice lidé, kteří je pozdraví, ale najdou se i jiní, kteří na ně hledí nepřátelsky a někteří pověřivci si dokonce sahají na knoflík. Celou zpáteční cestu si chvátající Bernadetta myslí jen jedno: Jsem od všeho na světě odpoutána víc, než bych se sama byla nadála. S nikým z těch, co sedí teď ve vlaku, už nemám nic společného. Jsem své mistryni ze srdce vděčna. Ó, dnes byl namáhavý den...

V klášteře jdou obě řeholnice rovnou do refektáře ke stolu. A zrovna jako druhého dne po Bernadettině vstupu do kláštera, má i dnes matka Marie Terezie k řeholnicím malý proslov:

„Naše milá sestra Marie Bernarda měla návštěvu ze světa. Shledala se po dlouhém čase s blízkými příbuznými a s několika známými. Jistě by nám všem bylo ku prospěchu,

kdyby nám prozradila, jak takové setkání působí na duši, která je ve stavu odpoutání. Byla bych vám, Marie Bernardo, povděčna, kdybyste nám o tom řekla několik povzbuzujících slov...

„Ó ma mère,“ odpoví Bernadetta klidně, aniž se pohne z místa, „čím by vás kámen mohl povzbudit?“

znamení

Sestra Žofie zemřela. Byla to tichá, usměvavá smrt, při níž se svatý Josef obzvlášť vyznamenal. Nemocná nebyla v klášterní nemocnici. Naznačovala, že chce zůstat „doma“. V posledních dnech strpěla stará Žofie u sebe skoro už jen Bernadettu. A protože sestra Žofie byla nejoblíbenější a nejtěnější osobou v klášteře, zavdalo toto vyznamenávání Marie Bernardy příčinu k mnoha řevnivostem. Dívka z Lurd vždy znovu a znovu kříží dalekozorný výchovný plán matky Imbertové a matky Vauzousové. Ten plán chce z osobnosti vytvořit určitý typ, onen typ všech neverských dam, které spojují benediktinskou zbožnost s velikou aktivitou v práci z lásky k bližnímu. V případě vyvolené z Massabielle chtějí dokonce docílit určitého klišé, jaké očekávají a jaké chtějí mít: prostoduchou, trpnou dětskou mysl bez vyhraněných vlastností, jakousi Bernadettu, která by ovšem za svou Dámu nikdy nebyla bojovala. Její původní, vyvolená osobitost má vplynout do řad těch, kdož nemají skoro žádný vlastní život. Bernadetta by byla upřímně ochotna přinést i tuto oběť, kdyby to šlo. Ale i tady, v klášteře, tak jako všude, rozdvouje tajně duše, vzbuzuje víru i nevíru, obdiv i odpor, i když za sebe samu nepromluví jediné slovo. Má vášnivé přívrženkyně, jako například sestru Natálii, která uvrála v řeholnici tak zdatnou, že ji matka Imbertová chce udělat druhou asistentkou. Ale umírající sestra Žofie vyznamenává přede všemi Bernadettu a dělá to tak nápadně, že když u ní sedí dívka z Lurd, nepouští k sobě do pokoje nikoho jiného.

Smrt v klášteře je něco jiného než smrt ve světě. Smrt ve světě je jako nehoda při horlivé stavbě mrakodrapu. Jeden z upocených dělníků se zřítí z vysokého lešení. Kamarádi vyjmou na pár vteřin z úst dýmku, chvíli plaše mžourají dolů do hlubiny s vědomím, že se to dnes či zítra přihodí jim. Ale smrt v klášteře je něco jako glajcha, kterou dělníci a tesaři přináležející k cechu slaví, když už dům stojí. S neumdlévající pílí se pracovalo pro tento jediný den, kdy už se smí vydechnout a doufat, že je provždy vybudováno bezpečné obydlí. Den smrti v klášteře bývá provázen vzrušením, slavnostní chtivostí. Jeptišky se tlačí s vroucími modlitbami kolem umírající. Věří, že mohou být své sestře nápomocny v posledních bolestech. Pokládají se za moudré ženy, za porodní báby nadpřirozeného porodu duše na onen, ten pravý svět. A což teprve když běží o takovou Žofii, nejstarší a nejkzušenější z nich, o Žofii, která oslavila padesátileté jubileum v řeholi! Od takového umírání vychází zpravidla vznešená milost, povzbuzení a pozdvižení mysli.

Těchto milostí se dostává Bernadettě. Je to první smrt, kterou Bernadetta na vlastní oči prožívá, a přestože má tak lehký průběh, hluboce Bernadettu drásá. Mládí člověka končí přesně v okamžiku, kdy se smrt stane pro něho skutečností. Bernadetta visí na jasných očích umírající, která stále znovu vědomě bojuje o úsměv. Ten úsměv ať přejde do duše té, která je svědkyní její smrti. Bernadetta dobře rozumí, že s ní její nemá, umírající spolusestra mluví o Dámě. „Nedej se ničím zviklat, Marie Bernardo,“ říká jí svým úsměvem. „Dáma dobře ví, co dělá. Dáma ví, proč přišla k tobě a ne k jinému. Ona ví, proč ti dává žít život, jaký nyní žiješ. Jinak to nejde, musí to tak být. Až budeš jednou daleko, jako jsem teď já, budeš ráda, bude ti lehká a budeš šťastnější než kdokoliv jiný na světě. Ty, děvečko moje, budeš ještě šťastnější, než jsem já, protože Dáma se na tebe dívá v životě i ve smrti...“

Po pohřbu sestry Žofie se chce Bernadetta vrátit k vyšívání. Nemůže. Její ruce jsou jako zmrzlé. Oči už nerozeznávají barvy. Jako by jí Dáma říkala: dost už hry! – Bernadetta pochopí. Zanechá hry. Nastane rok, v němž matka Imbertová i duchovní Fěbvre vyciňují, že se s Bernadettou děje jakási změna. Bernadetta sama se před nikým neprojevuje. Ale tolik je zřejmé, že už nepřijímá duchovní život dětsky školácky jako dosud, jako nějakou úlohu, nýbrž jako

cestu, po které s ustavičně prohlubujícím se vědomím jdeme až na konec. Ačkoliv z rozkazu starostlivého biskupa dosud požívá různé výhody, účastní se teď s novou pozorností a intenzitou všech cvičení. V klášteře svaté Gildardy, jak známo, nežijí ženy oddávající se kontemplaci, nýbrž ženy konající praktickou práci v nemocnici a ve škole. Noční modlitby tudíž zde nejsou pravidlem. Jen několik starších nebo od denní práce dispensovaných řeholnic vstává už ve tři hodiny ráno a recituje v kapli matutinum. K těm se Marie Bernarda stále častěji přidává, až představená se zřetelem na její křehké tělesné zdraví toto časné vstávání zakáže. Bernadetta jako by s velikým úsilím zápasila s něčím, co ji ze všech stran hrozí sevřít.

Sestry v klášteře odbírají jen jediné noviny a ke všemu ještě jen jeden exemplář. Je to „L'Univers“, list známého Louise Veuillota, který rovněž kdysi lámal kopí za Bernadettu a lurdský zázrak. Noviny čte většinou jen matka představená a novicmistyně. Ostatní řeholnice nemají o denní události valný zájem a kromě toho bývají ve volných chvílích příliš unavené, aby se jim chtělo číst. Ale přijde čas, kdy jde „L'Univers“ z ruky do ruky. Tlustě vytištěné titulky hlásají: Vypovězení války – Zločin Pruska – Na Berlín. Pak následují hlášení velikých vítězství. Potom hlášení menších vítězství. A potom s hrůzou čtou jména francouzských měst, která nepřítel dobyl. Nakonec se dovídají, že císař Napoleon je zajat a že Prušáci obléhají Paříž.

Už v prvních týdnech katastrofy se mateřinec kláštera kvapem vyprazdňuje. První nejzdatnější garda nemocničních ošetřovatelek odejde do různých válečných lazaretů, zbudovaných narychlo v Paříži i v jiných městech. Úřady znovu a znovu žádají o nové a další ošetřovatelky, válka prolévá krev v proudech a tu i onde propukají epidemie. I řeholnice školené jen na učitelky musí té výzvy uposlechnout. Několik jeptišek, které zbyly v mateřinci a ve dvou stech filiálek neverských sester, dělá cupaninu a namotává obvazy. Mezi nimi i Bernadetta. Bernadetta je každým dnem neklidnější. Neustále hučí do představené, aby ji proboha přidělila také do nemocnice, nač prý se v době svého noviciátu školila na ošetřovatelku?! Představená ji utěšuje, slibuje, že se při nejbližší příležitosti dotáže biskupa. Ale biskup Forcade není ochoten vystavit Bernadettu, ten drahocenný statek svěřený mu Laurencem z Tarbes, nějakému

nebezpečí. Ale najednou nastanou spletité poměry. Uprázdnil se jedno arcibiskupské místo. Monseigneur Forcade je vybrán, aby je zaujal. Biskupská stolice v Nevers zůstane několik dní neobsazena. V těchto dnech bezvládní zastupující generální vikář vyhoví prosbě sestry Marie Bernardy. Neverská nemocnice je přeplněna, i sem – sto třicet mil od Paříže – přibylí ranění. Valnou část starého ošetrovatelského personálu odeslali na sever a na západ. Je naléhavě třeba každé ruky, zejména každé vycvičené ruky. Bernadettu Soubirousovou přidělí tedy jako ošetrovatelku do neverské nemocnice. Potom už ovšem ani Marie Terezie nemá pokoje. Klášter je opuštěný. Novicmistryně, byť vyškolená učitelka, se rovněž hlásí k službě raněným. A také ona je přidělena do neverské nemocnice jako vrchní sestra.

Poznáváme zase novou Bernadettu. Casterotovi jsou všichni poloviční doktoři, říkávala teta Bernarda. Dovedou zacházet s nemocnými. Pravdivost tohoto tvrzení dokázala najednou i Luisa Soubirousová, když ošetřovala Bouhouhortovic dítě i jiné děti ze sousedství. A Bernadetta teď dokazuje, že je každým coulem Casterotová, až vás napadá, že Dáma, která svými zjeveními chtěla uzdravit chorý svět, volila i v tomto smyslu dobře. Ani jeden z raněných na sálech netuší, že sestra Marie Bernarda je ona zázračná dívka z Lurd. Všichni v ní vidí ošetrovatelku jako jiné, ošetrovatelku, která ovšem vyniká nevšedně krásnými a výraznými očima a příjemnými rysy. Ale den ode dne si ji víc a víc raněných žádá k obsluze, i na pokojích, které nejsou přiděleny jí. Celý den volají pacienti po sestře Bernardě. Z její pomocné ručky vychází jakýsi konejšivý vliv. Osvěžuje je, když jí mohou pohlédnout do očí. Rys ráznosti v její povaze, který zdělila po tetě Bernardě Casterotové a který v ní klášterní život zatlačil do pozadí, se vítězně uplatňuje. V lazaretě je mnoho vojáků od řadových a jízdních pluků, kteří mají svá doplňovací střediska v Pau, v Tarbes a v jiných pyrenejských krajích. S těmi hovoří Bernadetta domácím nářečím, které stále ještě lehčeji a přirozeněji ovládá než spisovný jazyk. A její řeč je tak svěží, její odpovědi tak pohotové, dovede tak selsky jadrně a vesele zažertovat, že za sebou zanechává všude obláček smíchu a pohody. Když je třeba ukrotit některého obzvlášť vzpurného nemocného, vzkážou pro Marii Bernardu. Sestra Bernarda má práce nad hlavu. Ale její síly jako by rostly úměrně s prací. Vy-

padá zdravěji, než vypadala kdykoliv jindy za všechna ta dlouhá léta. Lékaři i duchovní, kteří pečují o lazaret, o ní pějí chvalozpěvy, které proniknou až nahoru k novému biskupovi, monseigneuru Lelongovi.

I Marie Terezie Vauzousová ze sebe vydává všechny síly, ba víc, plahočí se nad své síly. Obětuje noci, vzdává se hodin oddechu, neúprosně dohlíží, aby ošetřovatelky přesně plnily předpisy lékařů, aby pacienti dostávali přesně a včas hodnotnou a chutnou stravu. Každý den prostojí celé hodiny v kuchyni a v zásobárnách prádla, rozděljuje, počítá, počítá znovu s nenasytnou svědomitostí, jež je jí vlastní. A potom pomalu prochází sály, přistupuje ke každé jednotlivé posteli a jasnýma, zapadlýma očima obzírá, je-li všecko v pořádku. A přece – ani jeden hlas nevolá řeholnici Vauzousovou, ačkoliv koná stokrát víc „skutečné“ práce než Bernadetta. I ona domlouvá chorým a raněným vlídnými a dobrotivými slovy, píše za ně dopisy, slibuje nejhudším, že se postará o jejich budoucnost. Ale kdykoliv se objeví ve dveřích, projede řadami nemocných mírný úlek, jako by přicházel vysoký důstojník, aby mezi odsouzcenci k trestu vykonal přehlídku. Jednou zvečera sedí Marie Bernarda s Marií Terezií spolu v odpočívárně ošetřovatelek.

„Znám vás teď už tak dlouho, ma soeur,“ praví bývalá novicmistryně Bernadettě, „a věřte mi, můj respekt k vám vzrůstá den ode dne. Jak vy dovedete lidi okouzlovat a téměř obratem ruky získávat i ty nejvzpournejší! V Lurdech jsem bývala vaší učitelkou. A teď bych se od vás měla učit umění, jak zacházet s ubohými lidskými dušemi, jimiž všichni jsme. Jak to jen děláte, Marie Bernardo?“

„Ale ma mère,“ namítá udiveně Bernadetta, „copak dělám? Vždyť vůbec nic nedělám...“

„To je právě to, ma soeur,“ pokyvuje hezky dlouho hlavou Vauzousová, „vy vůbec nic neděláte...“

Noviny přinesly zprávu, že císař a císařovna odešli do exilu v Anglii. Titulky obrovskými písmeny hlásají nové jméno: Gambetta. A zase píší noviny o nových bojích. Přicházejí noví ranění. Po nějakém čase pomine i to, a všemu je konec. Události se hrnou rychleji, než se roztříštěné kosti, hnísající vnitřnosti a jiná válečná zranění stačí zahojit. Rok už se značně nachýlil, když se klášter začíná zase zaplňovat vracejícími se sestrami, mezi kterými jsou i Marie Bernarda a Marie Terezie. Jednou večer vyjdou s malými kufříky

v ruce naposled z nemocnice. Cestou si matka Vauzousová všimne, že Bernadetta lehce napadá na levou nohu. Ale neříká nic; srdce jí začíná znovu trýznit staré, dávné podezření. Aha! Chce mi ukázat, jak je unavená a opotřebovaná tou dlouhou vysilující nemocniční službou!

V příštích nocích se Marii Terezii Vauzousové několikrát za sebou zdá jeden a týž sen. Vidí před sebou massabiellskou jeskyni. Není to jeskyně, jak ji zná, je to otevřená propast, ve které hoří nespočet svíček, ale která přesto vede někam do pekelného nedozírna. V té propastné hlubině číhá však veliký netvor, zloduch padlý vlastní pýchou. Podél jeskyně nehučí řeka Gava, nýbrž šedivý proud, mohutnější než Loira. Vystupují mlhy. Blízko břehu stojí ve vodě na sta postav v špinavých obvazech, s berlemi a holemi, mrzáci s umělými dřevěnými nohama. Všichni toužebně zírají do jeskyně. Tam je Bernadetta. Je polovzrostlým děckem, které si s jinými dětmi hraje na rozpočítadlo a potom s nimi tančí a radostně tleská rukama. Chvílemi se tak hlasitě a pronikavě směje, že se novicmistryně nad jejím smíchem ve snu studem zardívá. Snící řeholnici připadá, že se to hrající dítě vysmívá celému světu...

Tento sen, který ji pronásleduje několik nocí, Marii Terezii nesmírně znepokojí. Je snad tato skličující noční vidina jakýmsi věšteckým pokynem, který jejím starým pochybnostem dává za pravdu, dnes, čtrnáct let po massabiellských zjeveních? Marie Terezie se celé noci modlí, aby se jí dostalo osvícení. Modlí se, aby Bernadetta neměla na svědomí to, z čeho ji Marie Terezie podezívá. Modlí se, aby nebylo pravda, že Marie Bernarda pokulhává jen z afektované touhy vypadat důležitě, což vychovatelskou duši Marie Terezie znovu a znovu naplňuje tajnou nevolí. Jednou večer vejde Marie Terezie Vauzousová do cely Marie Bernardy. Tvář má popelavou jako po těžké nemoci.

„Sestro Marie Bernardo, pomozte mi!“ osloví prosebně Bernadettu. Celá její bytost projevuje hluboké rozrušení, jakého by se od ní Bernadetta nebyla nikdy nadála.

„Ach, jak ráda, ma mère! Cím vám mohu pomoci?“

„Vy jediná mi můžete pomoci, běží totiž o vás...“

„O mne?“ ulekne se Bernadetta. „Dopustila jsem se snad nějaké chyby, ma mère?“

„To kdybych věděla, ma soeur!“ sténá Marie Terezie. „Vím, že nemám práva s vámi takto hovořit. Nejsem vaším

zповědníkem ani vaší představenou, a ani ti by k tomu možná neměli právo. Ale já vás prosím o pomoc, protože mě jinak tahle nejistota umučí.“

„Jaká nejistota, ma mère?“

Marie Terezie se opře o zeď, jako by nebyla schopna bez opory stát zpříma.

„Pomozte mi, Bernadetto Soubirousová! Já... já vám nemohu věřit!“

„Řekla jsem v poslední době něco, co nebylo pravda, ma mère?“ pátrá zděšeně Bernadetta.

„Vy neřeknete nikdy nic, co není pravda, ma soeur..., a přece mě rozhlašuje pochybnost, je-li ona velká pravda vašeho života skutečně pravda, či lež...“

„Nerozumím vám, ma mère,“ řekne Bernadetta a sklopí oči.

„Sestro Marie Bernardo, dostala jsem svému předsevzetí a od začátku jsem s vámi nikdy nemluvila o vašich zjeveních. Víím, že jsem neukázněná, jestliže se teď proti svému předsevzetí prohřešuji. Víím, že se dopouštím neodpustitelné chyby, když proti rozhodnutí teologické vyšetřující komise, proti rozsudku biskupovu a dokonce proti mínění Svatého otce setrvávám při svých pochybách. Ale Bůh vidí do mého rozervaného srdce – je to tak, nemohu tomu zabránit! Proto jsem přišla k vám, abyste mi pomohla.“

Bernadetta zdvihne vážně a pomalu oči:

„A co mi nevěříte, ma mère?“

„Ó, to je dobrá otázka, Marie Bernardo! Věřím vám, že jste měla zjevení, a to vícekrát. Ale nemohu vám věřit, že to zjevení mluvilo nářečím patois a že samo sebe výslovně pojmenovalo. Drahná léta už o vás takto v myšlenkách a v modlitbách zápasím. To mohu před Bohem dokázat. Znáím vaši dětsky milou a hravou, vaši – jak jen bych to nazvala – uměleckou povahu. Vaši skoro bezuzdnou fantazii jsem poznala z náčrtků, které jste si dělala k svým výšivkám. Snad vám ta bezuzdná fantazie přikouzlila tehdy ke skutečným zjevením, jež jste měla, nejpodstatnější rysy, takže jste pak sama už nebyla s to rozlišovat mezi tím, co je pravé a co není. Snad dokonce řeči žen a dívek okolo vás tenkrát v oněch únorových dnech vaši fantazii ještě víc vznítily, takže jste se domnívala, že vidíte a slyšíte, co vám předtím namluvily. Umíte spoutávat lidské duše jako nikdo jiný na světě. I to je dar od Boha, ale dar nebezpečný. Tak

se shluklo jedno s druhým. Byla jste dítě. Jste jím dosud. Vy sama jste přece nemohla určit rozlišující hranici mezi pravým zjevením a mezi fantazií. To, co jste slyšela vypravovat, se stávalo víc a víc skutečností. A jakmile jste se jednou octla na této cestě, nebylo pro vás návratu. Svou schopností dojímat a získávat lidská srdce jste získala pány z komise, jako jste předtím rozplakala ctihodného pana biskupa montPELLIERSKÉHO. Nebylo to takhle, mé drahé dítě?“

„Ne! Tak to nebylo, ma mère,“ odpoví Bernadetta tiše.

„Ó, mohla byste mě zbavit krutého trápení, kdybyste mě dovedla přesvědčit! Takhle jsem, já nehodná, kromě popíračů Boha pravděpodobně jediná, která ještě pochybuje. Je nevýslovně strašné, že s vámi musím takhle mluvit. Ale dejte mi nějaké znamení, které by mi pomohlo!“

„Nejsou uzdravení z pramene postačujícím znamením?“ zeptá se Bernadetta po dlouhém mlčení.

„Jsou to znamení nesmírná, ma soeur, větší snad ani nemohou být. Ale já si žádám jiného znamení, jež by se vztahovalo jen na vás samu, Marie Bernardo... Poslyšte! Povím vám, co se u nás přihodilo za doby mého noviciátu. Tenkrát v našem klášteře ještě žila staříčká sestra Raymonda. Podobala se hodně naší nedávno zesnulé sestře Žofii, až na to, že v dobách své síly pracovala mnohem, mnohem víc než Žofie, v nîmeském chorobinci a starobinci. Ošetřovala vetché starce, a to je, jak víte, práce ze všech nejodpornější. Sestra Raymonda bývala však i při modlitbě a v rozjímání vždycky první. A přitom byla taková tichoučká a veselá jako dítě. Svět o ní nevěděl. Nikdy netvrdila, že má zjevení. Noviny o ní nepsaly, žádný biskup se jí nezabýval. Kromě zpovědníka snad nikdo neznal její duši, plnou milosti. Ani my žádná jsme až do její smrti netušily, že se jí skutečně dostalo nejkrásnější milosti, stigmat na dlaních...“

Bernadetta prudce a pobouřeně zavrtí hlavou.

„Myslím, že vám nemohu pomoci, ma mère,“ řekne krátce. Potom usedne na postel, sedí a nehýbá se. Vauzousová se rovněž nepohne. Za chvíli však Bernadetta zdvihne hlavu, jako by si právě byla na něco vzpomněla, a maličko se pošměje.

„Snad tu je pro vás přece jakési znamení, ma mère,“ šeptne. Pomalu nadzvedne sukni a obnaží levé koleno. Je strašlivě znetvořené nádorem velikosti dětské hlavy. Při

pohledu na nádor starší řeholnice zavravorá. Popojde ke dveřím. Vráťi se. Otevře ústa, chce promluvit. Nevypraví ze sebe ani slovo. Mlčky se před Bernadettou zhroutí, poražena pochopením souvislostí.

ne, pro mne pramen neteče

Tohle jsou ty veliké souvislosti, pochopené skrze bleskové osvícení Marií Terezií Vauzousovou ve chvíli, kdy se zhroutil tváří v tvář strašnému znamení, které jí Bernadetta odhalila.

Massabiellská Dáma si vyvolila za nástroj prostoduché stvoření a jako první příkaz mu vložila do úst tvrdošijně opakovanou výzvu k pokání, ačkoliv toto stvoření ve své dětské mysli a prostotě této výzvě, adresované hříšníkům celého světa, nemohlo rozumět. Pokání, pokání, pokání! A znovu a znovu! Svět je špinavý! Svět je chorý! Modlete se za hříšníky! Modlete se za celý svět! Tak jako existuje jasná souvislost mezi hříchem a pokáním, hřích zase jaksí nejasně souvisí s nemocí. Volání po pokání je jen přípravou k vlastnímu plánu. Za neskonale mimořádných okolností (polykání hlíny a zvracení) vyhrabe to prostoduché, nic netušící dítě ze země pramen milosti, který poznenáhlu začne projevovat svou moc a skrze nepochopitelná uzdravení uvede svými „pro“ a „proti“ do pohybu celý svět. Objevením pramene úkol dítěte prakticky končí a Dáma zřejmě propouští dítě ze svých služeb. Církevní vrchnost podrobí tyto podivné jevy svědomitému, ba málem odmítajícímu zkoumání, které se vleče plná čtyři léta. Teprve potom církev prohlásí, že je přesvědčena, a uzná nadpřirozený charakter těchto jevů. Co však se stane s Bernadettou, prostřednicí mezi Dámou a světem? Tarbeský biskup pochopil už dávno, že je povinností církve, aby se ujala péče o tuto zázračnou boží bytost. Zasadí ji do jedné z nejchvalnějších řeholních

zahrad Francie, aby tam v skrytu kvetla a usilovala o onu dokonalost, dosažitelnou člověku duchovnímu, která jediná odpovídá někdejšímu milostiplnému vyvolení. Ale mezi zahradnicemi toho řádu je řízením Prozřetelnosti i dcera generála Vauzouse. Jí připadne za úkol vypěstovat určitý typ, jakého si žádá tisíciletá moudrost církve, která tak dobře zná člověka a jeho možnosti. V pětadevadesáti případech ze sta se také skutečně daří přizpůsobit rozličné osobnosti to-muto vyzkoušenému typu. Ale divná věc, řeholnice Vauzousová, navenek naprosto bezúhonná představitelka tohoto typu, se ve svém nenasytně příčinlivém nitru souží pro mohutnou vůli jednoho já, jež se přes všechnu askezi a cepování žádoucím průměru přizpůsobuje jen navenek a zdánlivě. Její původ, krev, vzdělání, inteligence a energie jsou pro ni nepřemožitelnou trýzní hluboce utajené pýchy. Nezlomná pýcha její osobnosti je onou hlubší příčinou, pro kterou se Vauzousová nedokáže vypořádat ani sama se sebou, ani s Bernadettou. Neboť i Bernadetta je dýmánek. Ale to všechno není žádná duševní aritmetika. Odehrává se to v jakési nejasné hře přitažlivosti a nechuti. Nikdo o tom neví, ani její zpovědník, a ze všech nejméně ona sama, novicmistryně. Stále a stále znovu se musí nad Bernadettou pohoršovat. Pohoršovala se už v Lurdech. Jenže tenkrát se pohoršoval kdekdo, nejen světské úřady, ale i kaplani, děkan Peyramale, biskup Bertrand Sévère. Až do konečného rozhodnutí komise nikdo Bernadettě nevěřil, stejně jako ona. Naneštěstí je však Marie Terezie Vauzousová odsouzena i nadále, navzdory všem nad slunce jasnějším faktům, o vyvolené dívce pochybovat. Bojuje proti tomu v dlouhotrvajících modlitbách. Těmto modlitbám se podle všeho nedostává vyslyšení. A stále znovu některý rys Bernadettiny povahy nebo nějaké bezvýznamné slůvko vrhá Marii Terezii do duševních útrap. I když je všechno potvrzeno, ona, Marie Terezie, není v hloubi duše s to pochopit, že tahle, jak jí připadá, obyčejná, povrchní a v jádře vzpurná povaha by měla být vyvolena před všemi ostatními lidmi. V nejtajnějších temnotách její mysli krvácí strašlivá otázka: „Proč ona, proč ne já?“ A druhá otázka, mnohem strašnější: „Je moje cesta vůle, věčného zápasu, skutečně pravou cestou, jestliže se ta druhá, Bernadetta, smí neuvědoměle protačit všemi obtížemi rovnou k nebi?“ Dlouhá léta se Marii Terezii daří utajit tuto mučivou rozpolcenost jak před Bernadettou, tak

přede všemi ostatními i před vlastním svědomím. Teprve ten několikrát se opakující sen o pekelné propasti massabielské roztrhne mlhy, které tu rozpolcenost zastírají. Ona, vtělené sebeovládání, není už mocna sama sebe a žádá od ubohého dítěte znamení omilostnění. A hle, tohoto znamení se jí dostalo, a ona je v náhlém a zdrcujícím osvětlení pochopí. Bernadetta má stigma! Je to stigma její smrtelné choroby. Touto chorobou se ta, která z příkazu nejsvětější Panny z ničeho vyvedla na světlo pramen tisícerych uzdravení, stává protagonistkou všech nemocných světa. Bůh jí tím po všech zázracích, jež skrze ni učinil, dopřál ještě další milosti, milosti utrpení, milosti napodobení Krista. Vauzousovou jímá závrať. Leží na zemi, tiskne suchou tvář do kostnatých rukou. Ne, rozumem nepochopíš děsivě krásné dění v dívce Bernadettě. Lítost a úcta před tajemstvím tiskne Marii Terezií k zemi. Avšak ta, která byla takto vyznamenána, si už zase koleno zahalila a usmívá se lehce, jako by se všechno rozumělo samo sebou a jako by jinak ani být nemohlo.

Řeholnice Vauzousová ve svém osvětlení dělá správnou diagnózu: tumor na Bernadettině koleně nepochází z nějaké přechodné infekce. Je a zůstává znamením smrtelné choroby. Tuberkulóza kostí je jedna z nejzdlouhavějších a nejbolestivějších smrtelných nemocí. Veliké přestávky jen zostrují definitivní beznadějnost. V záchvatovém období se jako kruté komplikace přidružují záněty nervů. Utrpení lurského děvčátka netrvá sedm dní, nýbrž přes sedm let. Sedm let je dva tisíce pět set padesát pět dní.

Bernadetta se poddává nemoci tak, jak se odjakživa poddávala všemu, co život přinášel, bezděčně a celou svou bytostí. Takto kdysi vyhověla přání Dámy, když žvýkala hořké rostliny, když polykala mokrou hlínu, když se dvakrát za sebou v jeden den odvážila do lví jámy Peyramalovy. Tak odolávala výslechům, psychiatrickému vyšetřování, zpozdilému vyptávání zvědavců, nadávkám, vynášení a dotírání. A teď stejně přirozeně přijímá svou nemoc a nezmíní se ani jedenkrát ani slůvkem o tajemství, které pochopila řeholnice Vauzousová a které nezůstalo utajeno ani jejím vlastním srdci. Jednou prohodí před Natálií:

„Tuhle nemoc holt na mě poslali proto, že se se mnou nic jiného nedalo počít...“

V těch usměvavých slovech není za mák pokory onoho žádoucího typu. Neliší se pranic od odpovědi, kterou dala Bernadetta první den představené Imbertové, když se jí matka představená ptala, co umí.

„Oh, pas grand'chose, madame la supérieure.“

Tato odpověď nevycházela z pokory, nýbrž z ctnosti ještě vzácnější, z drsného a střízlivého sebeocenění, které nezvíklá ani přízeň nebes, ani chvála světa. Po celou dobu, co stůně, si Bernadetta ani jednou, ani na vteřinu nezahraje na hrdinku a statečnou trpitelku. Když má příliš velké bolesti, naříká, běduje a prosí o omamující léky. Kdyby onemocněla řeholnice Vauzousová – jenže ta neonemocní – neklesla by ani v krutějších bolestech, naopak, bledá a strnulá jako středověká královna by svou trýzeň zamlčovala a přinášela v oběť Bohu. Bernadetta ne. Ani ji nenapadne obětovat to, čemu se nelze vyhnout. Nešilhá po odměně. Zatajovala svůj strašný nádor jen proto, aby ji neodvolali od její práce. Teď už mlčet nemusí. A jestliže někdy, pokud se jí to daří, přece jen potlačuje naříkavé vzdechy, které se jí derou na rty, dělá to jen ze strachu, aby ji nepřenesli do nemocnice. Chce být doma, jako kdysi její zvěčnělá přítelkyně sestra Žofie.

Nemoc leží před Bernadettou jako mohutná hora, kterou se musí svýma slabýma rukama prohrabat, aby vůbec kdy dospěla na světlo. Prokopává se jí nesčetnými dny s jarou nezkrusitelností dobrého dělníka, jenž neztrácí odvalu. Je tím plně a nepřetržitě zaměstnána. Ležení se pro ni stává brzy uměním; rovněž sezení a každý pohyb na lůžku, dýchání, usínání a procitání. Jako se donedávna zcela a výlučně oddávala svému vyšívání, pěstuje teď svou nemoc. Nedává najevo netrpělivost. Ani jednou si nezasteskne, aby už byl konec. Sestry k velikému údivu poznávají, jak úporně Marie Bernarda lpí na životě, třebaže je život pro ni už jen mučivou trýzní. Kostížeř v nohách a ramenou vyžaduje občas operativních zásahů. K tomu je třeba, aby Bernadettu přenesli do nemocnice. Když se potom vrátí zase domů, žertuje při vši své slabosti a slaví den radosti.

Stará Bernadettina moc proměňovat duše se za nemoci uplatňuje víc než kdy jindy. Neverské sestry poznávají drahoceňnost pokladu, který jim byl svěřen. Cela Marie Bernardy, třebaže se v ní neděje nic zvláštního, se stává komůrkou

srdce pro celý dům. Jako dřív, ani teď neřekne lurdské děvčátko nikdy jediné slovo, jež by přesahovalo okruh obyčejného světa a hmatatelné skutečnosti. Z Bernadettiných úst nevycházejí povznášející slova ani mystické narážky. Zato se však za nejprostší odpovědi skrývá třpytivý význam, který ostatní vycítí až teprve později a který sestře Natálii a někdy i matce Imbertové vháni slzy do očí.

V čele těch, které Bernadetta proměnila, je Marie Terezie Vauzousová. Ale její proměna je opět jen dílem sebevýchovy. Mère Vauzousová, poražena Bernadettou, vidí, že její vlastní cesta zarputilé vůle ke spáse byla zavržena, obětuje tedy tuto cestu, zřekne se jí a usiluje o prostou pokoru, která je její povaze cizí. Především však vezme dcera generálova na sebe povinnost sloužit ve dne v noci onomu prostému dítěti z lidu, které nad ní vyniká. Tato pánovačná povaha strhuje na sebe neúprosně všechnu péči o nemocnou. Představená musí často urovnávat spory mezi bývalou novicmistryní a druhou asistentkou Natálií, která se nechce dát vytlačit z blízkosti milované Marie Bernardy. Ale k trpké ironii života patří i to, že se Bernadetta necítí nijak šťastna, když její učitelka a mistryně jí se svou obvyklou neústupností prokazuje jisté služby, že je naopak zražená a cítí se tím nevhodným zvratem okolností velmi zahanbená. Takto se – přese všechny proměny a obětování – Bernadetta nezbavila starého biče, který se proměnil v bič nový.

Průběh nemoci je takový, že Bernadetta již v druhém roce nemůže hýbat nohama. Ale protože se chce podílet jak na sborových modlitbách, tak i na společném stolování, přenáší ji do kaple i do refektáře. A zase vzplane boj mezi Marií Terezií a Natálií. Tento svár může matka představená snadno rozhodnout. Natálie je slaboučké stvoření, kdežto matka Vauzousová, vysoká a šlachovitá osoba, by bez námahy přenesla v náručí i tři takové víly, jako je Bernadetta. Jí je tedy prisouzeno brát několikrát za den Bernadettu do náruče a snášet ji opatrně ze schodů. Oči nemocné se v takových chvílích dívají plaše a vylekaně před sebe.

Sestry mezi sebou už často hovořily o jedné věci, avšak žádná se až dosud z jakéhosi nejasného důvodu neodvážila o ní zmínit veřejně a ve vši vážnosti. Několik týdnů se Ber-

nadettě vede mnohem líp, dokonce přibyla i trochu na váze. Jednou ke konci oběda jí znenadání řekne matka Imbertová:

„Milé dítě, vsadila bych se, že i vy sama jste často pomýšlela na to, co my. Ale dokud jste tolik trpěla, nedalo se o nějaké delší cestě uvažovat.“

„Nevím, o čem mluvíte, madame la supérieure,“ prohodí opatrně Bernadetta.

Matka Imbertová se přinutí k úsměvu:

„Nechtěla byste využít dobrodiní, jehož se vaším prostřednictvím dostalo světu?“

„Co tím chcete říci, madame la supérieure? Jsem taková nechápavá...“

„Teď, když je vám lépe, můžete se toho klidně odvážit a zajet si do Lurd, ma soeur...“

„Ach ne, ma mère, to nejde,“ odpoví rychle a poděšeně Bernadetta.

„Pročpak ne, milá dcero?“

„Mně by pramen nepomohl, madame la supérieure.“

Řeholnice za stoly se dlouze odmlčí. Konečně se zeptá Natálie:

„Jak to? Proč by zrovna vám neměl pomoci...“

„Ne, ne, pro mne ten pramen není,“ trvá Bernadetta umírněně na svém.

„Jak to víte, mon enfant?“ pátrá Vauzousová a upře na nemocnou dlouhý pohled.

„Prostě to vím.“

„Řekla vám to Dáma?“ ptá se Vauzousová.

„Dáma už ke mně nehovoří.“

„Dala vám to snad nějakým způsobem pocítit?“

„Ó ne, Dáma se tím už nezabývá...“ A dřív než dá řeči jiný směr, prohlásí stručně znovu: „Prostě to vím.“

Bernadettini příbuzní

František Soubirous
Luisa Soubirousová *rodiče*
Marie, *její sestra*
Jan Maria
Justin, *její bratři*
Teta Bernarda Casterotová, *její kmotra*
Teta Lucilla Casterotová

Sousedé

André Sajou, *kameník*
Paní Sajouová
Jan Bouhouhorts
Croisina Bouhouhortsová
Dítě Bouhouhortsovic
Piguno
Paní Ourousová
Paní Germaine Ravalová
Paní Gozosová
Ludvík Bouriette, *štěrkař*
Švec Barringues
Otec Babou
Paní Milletová, *bohatá vdova*
Paní Baupová
Elfrida Lacrampová, *dámy z dobré společnosti*
Antonie Peyretová, *švadlena*
Antonín Nicolau, *mlynář*
Matka Nicolauová

Osobnosti z Lurd

Maria Dominik Peyramale, *děkan*
Abbé Pomian
Abbé Pènes, *jeho kaplani*
Otec Sempet
Adolf Lacadé, *purkmistr*
Courrèges
Capdeville, *jeho tajemníci*
Vital Dutour, *státní návladní*
Jacomet, *policejní komisař*
Rive, *vyšetřující soudce*
Duprat, *smírčí soudce*
D'Angla, *brigadýr četnictva*
Belhache, Pays, *četníci*
Callet, *městský strážník*
dr. Dozous, *městský lékař*
dr. Lacrampe
J. B. Estrade, *berní správce*
Clarens, *ředitel lycea*
Duran, *kavárník*
Cazenave, *pořtmistr*
Doutreloux, *postilion*
Maisongrosse, *pekař*
Jana Abadiová
Kateřina Mengotová
Anička Courrègesová, *Bernadettiny spolužačky*
Magdaléna Hillotová
Antonie Gazalsová

Stát

Císař Napoleon III.
Císařovna Eugenie
Paní Bruatová
Roulland, *ministr kultu*
Fould, *ministr financí*
Delangle, *ministr spravedlnosti*
Baron Massy, *prefekt departmentu Vysoké Pyreneje*
Duboë, *podprefekt*
Falconnet, *vrchní státní návladní*

Církev

Papež Pius XI.

Bertrand Sévère Laurence, *biskup tarbeský*

Msgre Forcade, *biskup neverský*

Msgre Thibaut, *biskup montpelliérský*

Kláster neverských sester

Matka Josefina Imbertová, *představená*

Matka Marie Terezie Vauzousová, *novicmistryně*

sestra Žofie

sestra Natálie

Hyacinthe de Lafite, *básník a literát*

Osobní předmluva / 7

Řada první – 11. února 1858 / 9

V „žaláři“ / 11

Massabielle, vykřičené místo / 14

Bernadetta nic neví o nejsvětější Trojici / 22

Kavárna Pokrok / 26

Není roští / 35

Vzteklé a bolestné vytí Gavy / 40

Dáma / 48

Jak cizí je ten svět / 54

Paní Soubirousová je bez sebe / 59

Bernadetta se nesmí oddávat snům / 68

Řada druhá – buďte tak laskavá / 75

Přifičí kámen / 77

První slova / 90

Poslové vědy / 105

Přerušená tajná porada / 122

Vypovězení války / 130

Dáma a četnictvo / 144

J. B. Estrade se vrací od jeskyně / 152

Děkan Peyramale vyžaduje zázrak s růží / 160

Místo zázraku pohoršení / 169

Blýskavice / 179

Řada třetí – pramen / 187

- Nazítří po pohoršení / 189
Výměna růženců čili: miluje mě / 195
Louisdor a pohlavek / 205
Bouhouhortsovic dítě / 216
Zahráváš si s ohněm, Bernadetto / 223
Dozvuky aneb pitvory zázraku / 233
Oheň si zahrává s tebou, Bernadetto / 242
A. Lacadé se odváží státnického činu / 250
Biskup odhaduje následky / 258
Rozloučení poslední / 264

Řada čtvrtá – stíny milosti / 273

- Sestra Terezie opouští město / 275
Do boje zasáhne psychiatr / 282
Digitus Dei čili biskup dává Dámě příležitost / 290
Jedna analýza a dvě urážky Veličenstva / 297
Dáma přemáhá císaře / 309
Bernadetta mezi mudrci / 318
Poslední pokušení / 328
Bílá růže / 339
Novicmistryně / 348
Má chvíle ještě nepřišla / 356

Řada pátá – zásluha utrpení / 367

- Ruce víly / 369
Moc návštěv najednou / 376
Znamení / 383
Ne, pro mne pramen neteče / 392
Ďábel dotírá na Bernadettu / 398
Peklo těla / 405
Lurdský blesk / 413
Nemiloval jsem / 419
Miluji / 425
Padesátý Zdrávas / 434

Osoby románu / 441

FRANZ WERFEL

Píseň o Bernadettě

EDICE SVĚTOVÁ PRÓZA

Z německého originálu
Das Lied von Bernadette,
vydaného v roce 1981 nakladatelstvím
S. Fischer Verlag, Frankfurt am Main,
přeložila Jitka Fučíková

Ilustrace Mikuláš Medek
Obálka a grafická úprava Anna Kožuriková

Vydalo nakladatelství
Vyšehrad, spol. s r. o., roku 2007
jako svou 772. publikaci
Vydání sedmé. AA 23,35. Stran 448
Odpovědná redaktorka Blanka Koutská
Vytiskla Tiskárna Ekon, Jihlava
Doporučená cena 348 Kč

Nakladatelství Vyšehrad, spol. s r. o.
Praha 3, Víta Nejedlého 15
e-mail: info@ivysehrad.cz
www.ivysehrad.cz

ISBN 978-80-7021-886-0